

**UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
„CAROL I”**

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Dr. Constantin MOȘTOFLEI Dr. Nicolae DOLGHIN

**IMPACTUL REGENERĂRII STRUCTURILOR
ARMATEI ROMÂNIEI ANGAJATE ÎN ACȚIUNI
MILITARE ÎN AFARA TERITORIULUI NAȚIONAL
ASUPRA SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI**

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”

București, 2005

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MOȘTOFLEI, CONSTANTIN**

**Impactul regenerării structurilor armatei
României angajate în acțiuni militare în afara
teritoriului național asupra societății românești/ dr.
Constantin MOȘTOFLEI, dr. Nicolae Dolghin. -
București: Editura Universității Naționale de Apărare
„Carol I”, 2005**

Bibliogr.

ISBN 973-663-296-2

I. Dolghin, Nicolae

355.45 (498)

Apariția acestei publicații s-a realizat ca urmare a
grantului de cercetare nr. 1, cod CNCISIS 1179, cu titlul
„Raporturile dintre armată și societate în procesul integrării
europene și euroatlantice a României”, acordat de MEDC
prin CNCISIS.

© Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt
rezervate Universității Naționale de Apărare „Carol I”

- Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului
Științific al CSSAS

ISBN 973-663-296-2

CUPRINS

Argument	5
1. Regenerarea forțelor în armatele moderne	9
1.1. <i>Considerații generale asupra conceptului de regenerare a forțelor și structurilor militare.....</i>	<i>9</i>
1.2. <i>Concepția Canadei privind regenerarea structurilor militare ce participă la misiuni în afara teritoriului național</i>	<i>13</i>
2. Regenerarea structurilor militare din Armata României care participă la misiuni în afara țării	17
2.1. <i>Modalități de regenerare a structurilor militare românești participante la misiuni în afara frontierelor naționale.....</i>	<i>17</i>
2.2. <i>Direcții ale modernizării sistemului de generare și regenerare a forțelor/structurilor militare ale României implicate în executarea unor misiuni internaționale</i>	<i>20</i>
3. Percepția socială a regenerării structurilor militare ce participă la misiuni în afara teritoriului național în condițiile profesionalizării Armatei României	21
3.1. <i>Considerații preliminare asupra profesionalizării armatei</i>	<i>21</i>
3.2. <i>Impactul profesionalizării armatei asupra generării și regenerării structurilor militare ce participă la misiuni internaționale.....</i>	<i>30</i>
3.3. <i>Regenerarea structurilor militare românești ce participă la misiuni în afara țării și percepția ei în societate</i>	<i>33</i>
Concluzii	38
Bibliografie	40

Argument

România, în anul 2004, a obținut statutul de stat membru al NATO cu drepturi depline, calitate ce presupune o paletă largă de responsabilități pentru armata sa.

Acestea se referă atât la continuarea procesului de integrare euro-atlantică, în conformitate cu noile exigențe cât și la proiecția instituției militare în societatea românească.

Misiunile Armatei României au cunoscut o nouă abordare și reflectă: *contribuția armatei la securitatea României pe timp de pace; apărarea țării noastre și a aliaților săi; promovarea stabilității regionale și globale, inclusiv prin utilizarea diplomației apărării; sprijinirea instituțiilor statului și a autorităților locale în caz de urgențe civile*. Ele se regăsesc în Constituția României.

În ceea ce privește promovarea stabilității regionale și globale, această misiune implică următoarele:

- *participarea la operații de răspuns la crize*. În acest scop, Armata României participă la operații de răspuns la crize conduse de NATO, dar este pregătită să participe și la operații de această natură sub responsabilitatea UE și ONU. Contribuția țării noastre la aceste operații constă în contingente naționale în cadrul unor structuri formațiunilor multinaționale. De asemenea, nu este exclusă participarea unităților armatei la soluționarea unor crize interne;

- *participarea la operații de asistență umanitară în afara teritoriului național*. Practic, această misiune reflectă contribuția Armatei României la operații de asistență umanitară, căutare-salvare și de înlăturare a efectelor dezastrelor, atât individual, cât și în cadrul unor formațiuni multinaționale;

- *participarea la operații militare în cadrul unor coaliții ad-hoc*. În acest caz, armata țării noastre participă la operații, alături de alte state, pentru a sprijini aliații și partenerii în lupta împotriva terorismului și pentru asigurarea stabilității internaționale. Este cazul implicării active a României în Irak și Afghanistan;

- *participarea la inițiative de cooperare în domeniul apărării și la implementarea măsurilor de creștere a încrederii și stabilității*. Astfel, se desfășoară activități specifice, conform angajamentelor internaționale asumate de România în domeniile securității și apărării la care țara noastră este parte;

- *oferirea de asistență militară și sprijin pentru alte state*. În acest sens, participarea unor structuri militare românești la executarea unor misiuni în teatre, ori la pregătirea armatelor naționale din Afghanistan și Irak sunt un exemplu de asistență și sprijin pentru constituirea unei armate naționale;

- *contribuția la eforturile naționale și internaționale de control a armamentelor și de combatere a proliferării armelor de distrugere în masă*.

Această gamă sporită de misiuni ale Armatei României explică faptul că militarii români au participat masiv la operații, anul trecut, în vestul Balcanilor, în Afghanistan și Irak, în structuri multinaționale, acolo unde, politic, țara noastră s-a angajat. Într-un fel, această participare a făcut din militarii români cei mai buni ambasadori pentru accederea României în NATO.

În același timp, prezența activă a unor structuri militare românești în diferite teatre de operații a demonstrat capacitatea țării noastre de a fi generatoare de securitate.

Peste toate acestea suprapunându-se trimiterea și susținerea în continuare, în teatrele de operații, a celor peste 1.600 de oameni, care aparțin în exclusivitate Forțelor Terestre.

„De fapt, în acest moment, participarea internațională a României în teatrele de operații înseamnă batalioanele din Forțele Terestre, Detașamentul Alfa, de la Forțele Aeriene, care participă la misiunea ALTEA, sub comanda Uniunii Europene, în vestul Balcanilor – și transporturile de trupe și materiale pe care Aviația Militară le organizează cu avioanele de transport din înzestrare. Deci, manifestarea masivă a României în lupta împotriva terorismului sau pentru menținerea și impunerea păcii este cea a Forțelor Terestre”¹.

În același timp, îndeplinirea unei game atât de diverse de misiuni impune, ca o condiție sine qua non, pe de o parte, crearea unor forțe militare robuste, moderne, interoperabile, capabile să desfășoare operații de apărare colectivă, departe de teritoriul național și să se autosustină în absența sprijinului națiunii-gazdă și realizarea unor structuri de comandă flexibile, pe de altă parte.

În alți termeni, statutul României, de stat membru al NATO, cu drepturi depline, obligă la următoarele: asigurarea capacității de a duce cu succes acțiuni de luptă (la nevoie, de lungă durată); disponibilitatea pentru orice misiune; instruirea adecvată a trupelor în consens cu standardele practice în cadrul Alianței Nord-Atlantice; flexibilitate, mobilitate și rezistență în luptă; infrastructură adaptată necesităților; asigurarea logisticii necesare și rezerve; capacitatea de a participa la operații multinaționale.

De fapt, multinaționalitatea obligă la realizarea compatibilității operative între forțe militare aparținând unor state diferite, fiecare având propria structură, pregătire, instruire, tradiție și cultură.

Potrivit angajamentelor asumate, România trebuie să-și creeze forțe destinate pentru apărarea colectivă. Acestea constau în: forțe sub comanda NATO ; forțe destinate NATO și UE ; forțe nominalizate pentru NATO și alte forțe pentru NATO.

Aceste forțe sunt structurate, încadrate cu personal calificat, pregătite și înzestrate cu mijloace de luptă corespunzătoare naturii misiunilor ce li se vor încredința în diferite teatre de operații.

Prin urmare, implementarea noii structuri de forțe pentru NATO necesită adaptarea sistemului de generare și regenerare a structurilor militare pentru participarea la operații militare fie în mod individual, fie în cadrul unei coaliții multinaționale.

¹ Gl. dr. Eugen BĂDĂLAN, *Analiza stării structurilor militare*, <http://www.presamil.ro/OM/2005/11/OM%20nr.211.htm>

1. Regenerarea forțelor în armatele moderne

1.1. Considerații generale asupra conceptului de regenerare a forțelor și structurilor militare

În literatura de specialitate există o serie de definiții date conceptului de „regenerare a structurilor militare”. Iată câteva dintre ele: „*Regenerare* – activitate, în timp util, a întregii sau a unei părți a structurilor și infrastructurilor existente în forțe, inclusiv aducerea la nivelurile prestabilite de efective, echipament și stocuri”².

„Regenerarea structurilor militare în situații de criză și la război reprezintă totalitatea măsurilor și acțiunilor/activităților desfășurate de către structurile administrative ale sistemului militar pentru readucerea celor care au înregistrat pierderi la starea operațională care să le permită continuarea îndeplinirii misiunilor”³.

„Procesul de generare a forțelor unităților militare cuprinde ansamblul de activități ce se planifică, organizează și desfășoară într-o concepție unitară, încă din timp de pace și pe toată durata războiului, în scopul asigurării acestora cu efectivele și materialele necesare aducerii unităților și comandamentelor existente la pace și încadrarea și înzestrarea acestora, pentru mobilizarea și înființarea unităților prevăzute în plan și pentru menținerea sau refacerea capacității combative pe timpul acțiunilor militare în război”⁴.

² http://www.nato.int/docu/stanag/aap006/fr_f_c.pdf, ## 2%

³ Col. prof. univ. dr. Gheorghe UDEANU (coordonator), **Fundamentele acțiunii militare întrunite cu caracter național și multinațional**, București, Editura AISM, 2003, p.263.

⁴ Gl. bg. (r) prof. univ. dr. Costică ȚENU și col.(r) prof. univ. dr. Lucian STÂNCILĂ (coordonatori), **Arta militară în actualitate**, București, Editura UNAp, 2004, pp. 215-216.

Definițiile prezentate relevă următoarele aspecte principale ale regenerării structurilor militare: *regenerarea structurilor militare* este văzută ca un proces conștient, voluntar și permanent întreprins de către structurile administrative ale armatei; *scopul este definit cu rigurozitate* și anume aducerea structurilor militare la nivelurile inițiale, pe toate planurile (uman, material, financiar și logistic); *realizarea regenerării se impune a fi făcută în timp util*; *regenerarea, ca proces, poate privi o parte a unei structuri sau întreaga structură*; *regenerarea are un profund caracter organizat și planificat*; *scopul declarat al regenerării forțelor/structurilor militare* este menținerea sau refacerea capacității combative a unităților prezente sau care urmează să vină în teatrul de operații.

În condițiile profesionalizării Armatei României și a aplicării tuturor reglementărilor care normalizează activitatea ei, regenerarea forțelor constituie, practic, unicul domeniu în care armata, ca instituție, intră în relație directă cu domeniul civil. Desigur, cu excepția instituțiilor abilitate să execute controlul asupra sa.

În toate armatele moderne, există o preocupare constantă a factorilor de răspundere pentru modernizarea sistemului de generare și regenerare a forțelor/structurilor militare. De aceea, în acest scop, se acționează pe următoarele direcții esențiale: a) *crearea unui sistem coerent de selecție, formare profesională și promovare diferențiată, pe categorii de personal*. În statele membre ale Alianței Nord-Atlantice acest lucru se face în conformitate cu standardele acestei organizații politico-militare; b) *modernizarea sistemului de generare și regenerare a structurilor militare*, pornind de la natura asimetrică a amenințărilor actuale la adresa securității interne, regionale și globale; c) *trecerea de la armata de masă, fondată pe conscripție, la armata de profesioniști, bazată pe voluntariat*. În acest context, se pune problema creării unei rezerve

voluntare, ceea ce implică aspecte de ordin social, juridic, psihosocial, cultural, economic și politic.

Practic, regenerarea structurilor militare este un proces complex, care se desfășoară pe următoarele dimensiuni: umană (refacerea capacităților fizice și psihice, instruirea și reintegrarea în comandamente, mari unități și unități a persoanelor cărora le-a fost afectată temporar capacitatea de luptă); materială (readucerea tehnicii de luptă, a echipamentelor militare, a mijloacelor de transport etc. la parametri normali de funcționare sau înlocuirea ei); organizatorică (conceperea și realizarea unui sistem optim de asigurare a resurselor umane, materiale, financiare și informaționale necesare realizării regenerării structurilor militare afectate în timpul executării misiunilor specifice); normativă (adoptarea de norme tehnice și juridice adecvate înfăptuirii procesului de aducere a structurilor militare la parametri funcționali inițiali) și socială (regenerarea, în condițiile serviciului militar bazat pe voluntariat, are un impact semnificativ asupra populației din rândul cărora se recrutează viitorii militari angajați pe bază de contract și rezerviști din toate categoriile de personal pentru constituirea rezervei de resurse umane).

Totodată, regenerarea se concepe, organizează și desfășoară în deplin consens cu o serie de principii. Printre acestea se află și următoarele: a) completarea se execută atât pe timpul acțiunilor militare, cât și în timpul pauzelor operative; b) de regulă, completarea unei unități începe atunci când efectivele acesteia, ca urmare a pierderilor suferite, au scăzut sub 85% față de necesarul la război.

Se aduc imediat specialiștii absolut necesari pentru deservirea tehnicii militare de bază; c) activitatea de completare trebuie să se desfășoare ritmic, în urgența impusă de rolul, locul și misiunile comandamentelor, marilor unități și unității în dispozitivul operativ sau de luptă. Efectuarea acestei activități ține seama de cerințe cum ar fi: efectivele de rezerviști la

dispoziție; posibilitățile de regenerare și de manevră a marilor unități și unităților de completare; gradul de asigurare cu armament, tehnică de luptă și de acțiunile militare prognozate a avea loc în viitor; d) comandamentele, marile unități și unitățile luptătoare au prioritate în procesul de regenerare a lor, sub aspect uman, material, informațional și financiar.

În același timp, regenerarea structurilor militare care au suferit pierderi pe timpul îndeplinirii unor misiuni în afara granițelor țării reprezintă o activitate ce intră în sarcina structurilor militare administrative⁵, atât în scopul refacerii capacităților fizice și psihice, instruirii și reintegrării în comandamente, mari unități și unități a personalului cu obligații militare cărora i-au fost afectată temporar capacitatea de luptă, cât și pentru selecționarea și integrarea unor noi resurse umane, precum și readucerea tehnicii de luptă, echipamentelor și materialelor la parametri normali de funcționare, inclusiv utilizarea altor resurse umane și materiale puse la dispoziție de structurile abilitate⁶.

Totuși, în ultimul timp, regenerarea forțelor/structurilor militare este strâns legată de procesul transformării forțelor armate, îndeosebi cele terestre, de la ceea ce au fost până acum, adică efective numeroase, tehnică de luptă și armament pe măsură, o strictă specializare în ducerea luptei, la structuri militare suplă, înzestrate cu tehnică de luptă de ultimă generație sau modernizată, temeinic instruite, capabile să îndeplinească succesiv roluri diferite, pe timpul conflictului - de la ajutor umanitar la acțiuni de înaltă intensitate⁷. În acest mod,

⁵ Vezi: Eugen BĂDĂLAN, **Sensul transformării**, București, Editura Militară, 2005, pp.70-156.

⁶ Mihai ROBU, Marius BUȘOI, Mihăiță CIOCAN, **Teoria managementului resurselor în situații de criză sau conflictuale**, București, ARS DOCENDI, 2003, pp.102-162.

⁷ Vezi: *Armée canadienne*, [http://www.army.force.gc.ca/lf/Francais/5_Operation in Iraq. Lessons for the Futur](http://www.army.force.gc.ca/lf/Francais/5_Operation_in_Iraq_Lessons_for_the_Futur), <http://www.Globalsecurity.org/military/library/rapport/2003/iraq-ops.lessons/ukmod.dec03chap1.htm>

procedează toate statele care doresc să-și adapteze rapid forțele militare la noile cerințe ale câmpului de luptă, la strategiile și tactica inamicului, care nu întotdeauna este o structură militară organizată și înzestrată în stil clasic, cunoscut. De aceea, marile unități și unitățile militare ce primesc sau vor primi să execute misiuni în afara teritoriului național, cu atât mai mult trebuie să aibă o organizare modernă, suplă, o încadrare cu personal militar și civil temeinic instruit, pentru a îndeplini simultan sau succesiv o paletă largă de sarcini specifice teatrului de operații și superior motivat, precum și o înzestrare cu mijloace de luptă și armament moderne, adaptate condițiilor de climă și relief din locația acțiunilor.

1.2. Concepția Canadei privind regenerarea structurilor militare ce participă la misiuni în afara teritoriului național

Canada, potrivit surselor bibliografice consultate⁸, promovează o concepție deosebită în ceea ce privește regenerarea forțelor sale armate și prin aceasta și structurile militare ce participă la executarea de misiuni internaționale sub egida NATO sau ONU. În deplină conformitate cu sursa citată se poate afirma că există două accepții ale conceptului de „regenerarea structurilor/forțelor militare”. Mai întâi, un sens larg, caz în care regenerarea se referă, de fapt, la întreaga armată terestră și apoi, sensul restrâns, ce privește strict regenerarea structurilor militare ce pot primi și îndeplini misiuni internaționale. Deoarece ambele sensuri sunt interesante și pline de învățăminte prin obiectivele propuse, prin modalitățile de transpunere în practică, prin însăși organizarea procesului de transformare a armatei terestre canadiene într-o forță suplă, agilă, capabilă să execute misiuni

⁸ Idem.

complexe în diferite teatre de operații pe care le vom prezenta, în mod succint, în continuare.

Transformarea și regenerarea armatei terestre a Canadei are în vedere îndeplinirea următoarelor obiective: gestionarea incidenței lipsurilor, potrivit unui ciclu de instrucție și de rotație de 36 de luni pentru toate unitățile; ameliorarea capacităților de instrucție și de luptă ale armatei terestre, pentru a atinge un nivel ridicat de disponibilitate operațională; menținerea planurilor de programe de schimbare; experimentarea unui model provizoriu enunțat în planul de transformare, care este un concept și nu o structură definitivă. Aici, apare ideea interesantă de experiment social, prin care o măsură importantă prin consecințele sale sociale, psihosociale și militare, este mai întâi verificată, „testată” în activitatea practică de instruire și perfecționare profesională a efectivelor și apoi adoptată ca structură definitivă organizatorică și manieră de lucru; punerea în practică a resurselor de instrucție ameliorate pentru a atinge o disponibilitate operațională ridicată.

Regenerarea armatei terestre se desfășoară conform unui plan. Elementele sale principale sunt: *disponibilitate operațională administrată; antrenamente colective și individuale; serviciu de sprijin; integrarea forței de rezervă*. Acest proces de regenerare va dura trei ani, timp în care se vor produce schimbările stabilite în toate domeniile de activitate (personal militar și civil, înzestrare, instrucție individuală și colectivă, antrenamente).

În timpul perioadei de regenerare, unitățile vor fi plasate într-un ciclu de gestionare a disponibilității operaționale de 36 de luni. Acest ciclu va permite armatei terestre să dispună în permanență de echipamentele necesare și de trupe bine antrenate, mereu gata să fie desfășurate. În acest scop, se întreprind o serie de măsuri de reorganizare a structurilor unităților, în așa fel încât acestea să devină mai agile, mai suple și mai apte să facă față noilor amenințări de astăzi din teatrele

de operații. Se apreciază de către sursa menționată că perioada de regenerare va întări capacitatea și disponibilitatea operațională a unităților armatei terestre prin: ameliorarea capabilității de a susține un timp îndelungat forțele din teatrul de operații; adaptarea structurii forțelor destinate NATO și ONU, în consens cu natura și specificul misiunii primite; sincronizarea activităților de instrucție; introducerea sistemului de gestionare a disponibilității operaționale. Acesta din urmă va permite efectivelor să cunoască, din timp, activitățile din unitate și sarcinile ce le revin.

În ciclul de trei ani, prin sistemul de gestionare a disponibilității operaționale, vor exista trei faze și anume: o fază de înaltă disponibilitate, pe timpul căreia se poate executa o misiune operațională, o fază de recuperare/instrucție individuală, o fază de instrucție colectivă, ca etapă pregătitoare a viitoarei faze de înaltă disponibilitate.

Un alt concept folosit este cel denumit disponibilitate operațională administrată care, se afirmă, reduce incertitudinea. Disponibilitatea operațională administrată servește la transpunerea în practică a condițiilor ce vor permite evaluarea riguroasă și oportună a capacității unei unități de a se deplasa în teatru pentru îndeplinirea unei misiuni.

Practic, este vorba de instrumente de planificare ce se aplică calendarului de instrucție, de achiziție a echipamentului și a gestionării parcului de vehicule. Prin aplicarea acestui concept, efectivele sunt mai bine pregătite, sub toate aspectele (tactic, profesional și psihologic) pentru viitoarele misiuni internaționale. De fapt, fiecare militar trece prin cele trei faze amintite anterior (faza de înaltă disponibilitate operațională, faza de recuperare/instrucție individuală și faza de instrucție colectivă).

Disponibilitatea operațională administrată, ca model, răspunde la un ciclu de trei ani și își propune să rezolve trei mari probleme: angajament operațional, regenerare și sprijin,

instrucție. Prin intermediul lor, orice unitate poate atinge disponibilitatea operațională înaltă.

Din punct de vedere al sarcinilor, tot la șase luni, două forțe operaționale trebuie să fie pregătite pentru a fi desfășurate în teatru, adică să aibă o disponibilitate operațională ridicată. În același timp, armata terestră va trebui să dispună de o forță operațională strategică de întărire pentru operațiile de contingentă. Această forță nu va fi susținută pe o perioadă nedeterminată ca forță operațională cu disponibilitate înaltă, ci doar pe o durată de cel mult un an.

De asemenea, *stocul operațional* face parte din planificarea globală și este integrat sistemului de disponibilitate administrată. Deoarece caracterul misiunilor internaționale este unul complex și de o largă diversitate armata terestră își constituie și o forță de rezervă, ale cărei sarcini sunt să furnizeze capacitățile de care are nevoie forța operațională, pentru a-și îndeplini misiunile în teatru. Este vorba de cooperarea civil-militari în timpul operațiilor, operații psihologice, structuri de apărare NBC.

Întreaga pregătire a efectivelor are în vedere ca, la final, militarul să devină capabil să desfășoare în teatrul de operații, în aceeași zi, activități cum ar fi să hrănească și să îmbrace refugiați, să se interpună între diferite facțiuni inamice sau să ducă operații de stabilire a păcii, să participe la lupte de înaltă intensitate.

În sens restrâns, regenerarea structurilor militare ce participă la misiuni internaționale se referă concret la maniera în care se formează, instruiesc și înzestreză unitățile care vor fi implicate activ în astfel de acțiuni. Astfel, aceste unități vor avea o compunere conformă cu misiunile ce li se vor încredința. De fapt, se au în vedere posibilitățile și capacitățile lor date de: efectivul de militari și civili (circa 700-750 de militari, la care se adaugă 250-300 militari din subunitatea de sprijin); înzestrarea cu armament și tehnică de luptă; logistica necesară.

În esență, forța operațională este constituită în conformitate cu particularitățile misiunii încredințate.

Totodată, se acționează concertat de către comandanți pentru a asigura coeziunea necesară tuturor subunităților, prin antrenamente colective, prin crearea unui climat destins, prin susținerea relațiilor interindividuale preferențiale și de prietenie. Sursa citată apreciază că doi factori sunt fundamentali în constituirea unei forțe operaționale și anume suplețea și sustenabilitatea.

De regulă, forțele operaționale sunt angajate pe o perioadă de șase luni, după care sunt aduse în țară și intră, mai întâi, într-o perioadă de recuperare/instrucție individuală (șase luni) și apoi într-una de pregătire pentru a redobândi disponibilitatea operațională înaltă (șase luni)⁹.

Autorul citat atrage atenția asupra unei probleme ce ține de moralul combatanților și anume absența prelungită a acestora din sânul familiei lor, care poate avea o influență considerabilă și de durată asupra stării lor de spirit, dar și a continuării contractului cu instituția militară.

2. Regenerarea structurilor militare din Armata României care participă la misiuni în afara țării

2.1. Modalități de regenerare a structurilor militare românești participante la misiuni în afara frontierelor naționale

Armatele statelor membre NATO, dar și ale altor țări, sunt constituite din structuri militare încadrate cu efective active și din cele completate cu rezerviști și instruite pentru a fi în măsură să răspundă eficace și adecvat la solicitările determinate de întreaga gamă de misiuni internaționale. Forțele

active au caracter multinațional, sunt modulare și mobile și au capacitatea operațională de a gestiona în termen scurt situații de criză deosebit de complexe.

Totodată, multinaționalitatea obligă la realizarea compatibilității operative între forțe militare aparținând unor state diferite, fiecare având propria structură, pregătire, instruire, tradiție și cultură. De asemenea, acest caracter multinațional al forțelor militare ce execută misiuni internaționale sub egida ONU, NATO sau OSCE reprezintă o variabilă nouă în conducerea operațiunilor militare, care, dincolo de problema limbii de comunicare, se extinde la proceduri, regulamente și mentalități, solicitând un efort de instruire pe măsură. Un răspuns adecvat la această cerere implicită îl constituie faptul că toți militarii participanți, în structurile militare ce îndeplinesc misiuni internaționale, sunt profesioniști. De fapt, toate statele care se implică în efectuarea de misiuni în cadrul unei coaliții internaționale, așa cum este cea din Irak, organizată împotriva terorismului internațional, au trimis la asemenea misiuni numai structuri militare ce includ militari profesioniști.

În același timp, statele s-au orientat spre constituirea de structuri militare suple, mobile, disponibile, formate din militari profesioniști, înzestrate cu armament modern, instruite și pregătite să ducă acțiuni de luptă diverse, ca intensitate, durată și natură, în afara frontierelor naționale, în cadrul unor coaliții internaționale.

Aceste structuri, de regulă, sunt ținute în teatrul de operații timp de șase luni, după care sunt rotite, întorcându-se în țară pentru refacere.

Ele sunt înlocuite cu o structură similară, care s-a pregătit și instruit temeinic în vederea introducerii în teatrul de operații. Se poate spune că s-a încetățenit practica rotației la șase luni, la ea apelând toate statele implicate, de exemplu, în

⁹ Vezi col. Daniel BENJAMIN, *Etudes de Buts et Valeurs (Revitalisation de la Reserve terrestre)*, 198.231.69.12/pepers/nssc6/Benjamin.htm-239k.

coaliția împotriva terorismului internațional din Irak¹⁰. La fel se procedează și de către statele care au efective militare și nu numai implicate în executarea și a altor misiuni în diferite zone ale lumii (Afghanistan; Bosnia-Herțegovina, Kosovo etc.).

Practic, o dată la șase luni se face rotirea trupelor aflate într-un teatru sau altul de operații. Odată sosite în țară, acestea urmează un program de recuperare a personalului, prin concedii de odihnă, tabere, antrenamente individuale și pe subunități.

După aceasta se intră într-o etapă de pregătire intensă, tot de șase luni, în vederea asigurării disponibilității operaționale înalte, adică a capacității de a fi gata pentru îndeplinirea unei noi misiuni în afara frontierelor naționale.

Bineînțeles, concomitent cu recuperarea personalului, se acționează și pentru aducerea mijloacelor de luptă și a celorlalte materiale necesare în teatru la parametri funcționali și tactici proiectați, se fac adaptări ale tehnicii de luptă și ale echipamentului, în consens cu viitorul teatru de operații. În acest sens, se are sau trebuie să se aibă în vedere condițiile de climă și de relief ale viitorului loc de îndeplinire a misiunii.

Regenerarea acestor structuri se poate face, atunci când situația o impune, și înaintea intervalului de rotire a efectivelor.

De pildă, dacă structura, în urma acțiunilor de luptă, a înregistrat pierderi de personal și de armament și tehnică de luptă, bineînțeles, minore, nesemnificative, acestea se pot completa din rezerva existentă în țară și se continuă operația la care se participă. Există practica aducerii specialiștilor de bază în deservirea tehnicii de luptă din rezerva constituită în scopul înlocuirii celor indisponibili din diferite motive.

¹⁰ Vezi *Operation in Irak. Lessons for the Future*, [http:// www. Globalsecurity.org/military/library/report/2003/iraq-ops/lessons/ukmoddec03chap1.htm](http://www.globalsecurity.org/military/library/report/2003/iraq-ops/lessons/ukmoddec03chap1.htm), <http://www.frstrategie.org/barreFRS/publications/archives/PointFlash/iraq-bataille-bagdad200030408.php>, *Quel role mondial pour l'Europe*, François HEISENBOURG, <http://www.diplomatie.gouv.fr/actu/bulletin.asp?liste=20020725>, *Declarations officielles de politique étrangère*; http://www.cds.forces.gc.ca/00native/pdf/CDS-R2004_f.pdf, *Des choix à faire*.

2.2. Direcții ale modernizării sistemului de generare și regenerare a forțelor/structurilor militare ale României implicate în executarea unor misiuni internaționale

Țara noastră este un participant activ și constant, cu structuri militare, la îndeplinirea unei palete largi de misiuni în afara granițelor naționale. În prezent, peste 1600 de militari români sunt angajați în astfel de misiuni, în diferite zone ale lumii. De aici necesitatea generării și regenerării acestor structuri militare trimise la misiuni umanitare, de impunere sau menținere a păcii, de luptă împotriva terorismului internațional.

România a preluat din experiența altor state și procedează într-un mod asemănător în ceea ce privește regenerarea structurilor militare care participă activ la executarea unor misiuni diverse în afara frontierelor naționale.

Totuși, în acest sens, se impune a fi continuată activitatea de modernizare a sistemului de generare și regenerare a forțelor/structurilor militare pe care țara noastră, în calitate sa de membru al NATO și de contributor de securitate în zonă și în lume, le poate destina pentru misiuni internaționale.

În acest scop, se cuvine acționat stăruitor de către cei cu competențe în domeniul generării și regenerării forțelor/structurilor militare pe următoarele direcții: a) crearea unui sistem coerent de selecție, formare profesională și promovare diferențiat, pe categorii de personal, în concordanță cu standardele NATO; b) modernizarea sistemului de mobilizare a armatei, de generare și regenerare a structurilor militare¹¹; c) trecerea la armata de profesioniști, proces ce implică crearea unei rezerve voluntare; d) integrarea efectivă în NATO (integrare socială, politică, militară, psihosocială,

¹¹ Detalii în volumul **Generarea și regenerarea forțelor Armatei României**, București, Editura UNAp, 2004, pp.43-113.

normativă, culturală)¹². Un rol important în construirea unui sistem viabil de regenerare a structurilor militare ce execută misiuni în afara teritoriului național îl joacă „lecțiile învățate” de Armata României prin participarea la acțiuni militare în diferite teatre de operații¹³. De asemenea, unele aspecte din concepția Canadei privind procesul de regenerare a armatei sale terestre, ca premisă a constituirii unor forțe cu disponibilitate operațională înaltă, se pot folosi și în Armata României.

De fapt, toate armatele statelor membre ale Alianței Nord-Atlantice se află angrenate într-un amplu proces de transformare, care vizează, printre altele, constituirea unor forțe armate suple, agile, capabile să ducă acțiuni de luptă, de o mare diversitate - de la impunerea păcii la acțiuni umanitare - în mediul urban, în teren dificil și cu inamici diverși ca putere, tactică și mijloace de luptă, dar perfect adaptați mediului natural și social local.

3. Percepția socială a regenerării structurilor militare ce participă la misiuni în afara teritoriului național în condițiile profesionalizării Armatei României

3.1. Considerații preliminare asupra profesionalizării armatei

Societatea românească și, odată cu ea și armata, ca parte componentă, se confruntă cu o multitudine de provocări externe, care îmbracă forma unor riscuri și amenințări la adresa securității naționale. Totodată, la acestea se adaugă provocările

¹² Vezi gl. prof. univ. dr. Mircea MUREȘAN, Globalizare, integrare, dezvoltare-pilonii unei lumi durabile, în revista *Impact Strategic* nr. 1/2005, pp.7-11

¹³ Vezi Anexă la *Ordinul de misiune pentru participarea B2 Infanterie la „Faza a IV-a” de stabilizare și reconstrucție din Irak în cadrul Operației „Antica Babilonia”*.

de ordin intern, datorate, în principal, amplului și complexului proces de reformă și restructurare a tuturor sectoarelor de activitate umană, determinate, într-o mare măsură, de noile realități ale lumii și de procesele de integrare a țării noastre în NATO și de pregătire a aderării la Uniunea Europeană. România și, implicit, armata sa s-au racordat, adecvat și flexibil, la exigențe făcând eforturi susținute, în toate domeniile, inclusiv în cel militar, pentru a da întotdeauna un răspuns corespunzător tuturor acestor provocări.

În acest context, pentru Armata României, o provocare serioasă o constituie implicarea activă și responsabilă în îndeplinirea unor misiuni în afara teritoriului național, cum ar fi: apărarea colectivă; de coaliție; misiuni umanitare. Răspunderile țării noastre, în domeniul soluționării unor crize și/sau conflicte, precum și al generării de securitate în regiune și în lume, au sporit odată cu dobândirea, în iunie 2004, a statutului de țară membră cu drepturi depline a Alianței Nord-Atlantice. De aceea, îndeplinirea unor asemenea misiuni, la nivelul așteptărilor celorlalți participanți - parteneri sau aliați-, a impus asimilarea normelor, valorilor, principiilor și regulilor de organizare, pregătire și recrutare a personalului armatei, specifice Alianței Nord-Atlantice, precum și transpunerea lor rapidă și eficace în practică de către Armata României. Pentru atingerea acestui scop, o modalitate sigură și eficientă o reprezintă înfăptuirea unei reforme ample, continue și multidimensionale a organismului militar - concepută și realizată ca o succesiune de transformări în toate domeniile de activitate militară.

O dimensiune esențială a reformei o constituie cea umană, iar în cadrul acesteia o variabilă importantă o reprezintă adaptarea modului de recrutare a personalului militar la specificul misiunilor ce se pot încredința instituției militare, adică trecerea de la conscripție la voluntariat. Programele adoptate și înfăptuite sau în curs de realizare în armata țării noastre,

precum și comportamentul tuturor structurilor militare românești care acționează în afara teritoriului național dovedesc că soluțiile alese sunt corecte.

„Noi avem în vedere – sublinia ministrul Apărării Naționale - promovarea unui pachet legislativ din care va face parte și o lege care va stabili că Armata Română va fi una de profesioniști, bazată pe voluntariat. Avem de gând să promovăm și pachetul de legi referitor la statutul militarului român, care să asigure motivarea lui nu numai salarială, ci și prin alte măsuri”¹⁴.

De regulă, profesionalizarea armatei desemnează un sistem de transformări produse la nivelul organizării, instruirii, educării personalului militar și civil, a activității și vieții organismului militar, însoțite de implicațiile corespunzătoare în relațiile dintre această instituție și societate (societate politică, societate civilă etc.).

Practic, se produc mutații atât în interiorul armatei, cât și în raporturile acesteia cu societatea căreia aparține. O mutație esențială se referă la schimbarea modului de recrutare a personalului, prin adoptarea voluntariatului pentru toate categoriile de militari. „Proiectul privind modificările ce vor fi aduse Legii privind pregătirea populației pentru apărare, în spiritul prevederilor actualei Constituții, se află în lucru și va fi finalizat până la sfârșitul anului; așa cum s-a angajat, MApN a renunțat în anul 2004 la militarii conșcripți în cadrul Forțelor Navale, urmând ca până în 2007 armata să fie eminentemente profesionistă, pe baza de voluntariat”¹⁵.

Profesionalizarea armatei este, astăzi, cerută de o serie de factori economici, politici, militari, demografici și sociali. În acest context, acest demers - *profesionalizarea instituției militare naționale* -, departe de a fi o chestiune conjuncturală,

este o necesitate stringentă. Aceasta derivă din prezența și acțiunea simultană a unui set de determinări multiple de natură *internă* și *externă*. Printre **determinările interne** ale profesionalizării armatei se numără și următoarele:

1) *transformările sociale, economice, politice, culturale, juridice din societatea românească*, ca urmare a opțiunii pentru o dezvoltare întemeiată pe principiile și valorile democratice occidentale. Adoptarea principiilor economiei de piață și ale statului de drept a presupus, în mod obligatoriu, declanșarea și efectuarea unui vast și amplu proces de reformă a întregii societăți, a tuturor instituțiilor sale, printre acestea aflându-se și armata. Totodată, trecerea la economia de piață a impus ca regulă de bază aprecierea oricărei activități și acțiuni umane din perspectiva eficienței economice. Prin urmare, și activitatea din armată se evaluează și din perspectiva eficienței economice. O primă consecință a acestei abordări o constituie accentuarea profesionalizării armatei. Aceasta nu înseamnă că, în prezent, armata nu este o organizație profesională (din punct de vedere sociologic), ci că se impune analizat temeinic (și din perspectivă economică) modul de recrutare a unei părți însemnate a personalului militar (este vorba de militarii angajați pe bază de contract);

2) *factorul demografic* constituie o altă determinare de ordin intern a profesionalizării armatei. În țara noastră, după 1990, asistăm la o scădere alarmantă a populației. Astfel, în perioada 1992-2004, populația României s-a diminuat cu aproximativ 2 milioane de locuitori datorită, în principal, scăderii natalității, creșterii mortalității și emigrării unui număr însemnat de cetățeni români în căutare de condiții mai bune de viață decât acasă. În plus, din cauza reducerii numărului celor apti pentru serviciul militar, cei care fac recrutările au o serie de dificultăți. La acestea se adaugă unele prevederi legale care exclud de la conșcripție unele categorii de tineri. De aici, posibilitatea unei selecții negative, adică, din numărul existent

¹⁴Obiectivul nostru – o armată de profesioniști, <http://www.presmil.ro/OM/2005/08>,

¹⁵ O primă întâlnire cu presa, <http://www.presamil.ro/OM/2005/11>.

de tineri, redus din diverse motive, se aleg cei care rămân disponibili pentru efectuarea stagiului militar, dar renunțând la o serie de criterii riguroase de selecție (stare de sănătate, aptitudini, studii etc.). O asemenea situație, în ceea ce privește calitatea celor încorporați, poate fi și o explicație plauzibilă a comportamentelor deviante (tentative de suicid sau reușite ale unor astfel de acte, dezertări, consum excesiv de alcool etc.) ale unor militari în termen. O mare parte a acestor neajunsuri se vor elimina prin renunțarea la conscripție, din 2007, în favoarea voluntariatului;

3) *creșterea bugetului destinat apărării* reprezintă o altă determinare internă a profesionalizării armatei. Pe măsură ce economia națională devine mai performantă și, ca urmare, PIB-ul crește semnificativ și mărimea bugetului alocat apărării va tinde să sporească. Pe acest temei se vor „găsi” resursele financiare pentru asigurarea numărului necesar de militari angajați pe bază de contract și nu numai;

4) *reforma din armată* este un alt factor intern important, care solicită renunțarea la conscripție și trecerea la voluntariat în recrutarea tuturor militarilor. După cum se știe, în prezent, ofițerii, subofițerii și militarii angajați pe bază de contract se recrutează prin metoda voluntariatului, iar militarii în termen prin conscripție. Dar, reforma, proces comun - conceput ca o înlănțuire de transformări succesive pe toate planurile vieții și activității militare - tuturor armatelor care vor să se racordeze optim la realitatea în care ființează și să răspundă adecvat la toate provocările specifice a impus și va impune Armatei României să adopte o serie de măsuri specifice procesului de transformare pe care-l cunosc toate armatele statelor membre NATO;

5) *participarea unor structuri militare românești la executarea unor misiuni în afara teritoriului național* este tot o determinare esențială de ordin intern a profesionalizării armatei. România a participat și va participa cu diferite

detașamente militare, potrivit solicitărilor ONU, NATO și UE, la îndeplinirea unor misiuni în afara țării, cum ar fi misiuni umanitare; misiuni de impunere și menținere a păcii; lupta împotriva terorismului internațional. La astfel de misiuni nu pot participa militarii veniți în armată prin conscripție datorită, în principal, conținutului strict specializat al sarcinilor încredințate și caracterului riscant al misiunilor de acest tip. În plus, nici armatele celorlalte state implicate nu trimit în asemenea misiuni militari care execută serviciul militar obligatoriu, ci numai profesioniști, adică voluntari;

6) *caracteristicile psihosociale deosebite ale grupurilor militare formate din profesioniști* reprezintă un alt factor intern care solicită profesionalizarea armatei noastre. Studiile de specialitate efectuate de către institute de profil, din țară și din străinătate, pe eșantioane reprezentative de militari recrutați pe bază de voluntariat, au demonstrat că grupurile umane constituite din astfel de membri se disting de cele formate din conscriși prin: coeziune înaltă; consens; conformitate liber consimțită și motivată puternic intrinsec; climat de muncă destins; eficacitate ridicată în îndeplinirea misiunilor încredințate; relații interpersonale predominant preferențiale, de colaborare și sprijin reciproc; integrare deplină în mediul militar; atașament și loialitate sporite față de instituția militară, îndeosebi față de unitatea (grupul) de apartenență. Totodată, atât pentru menținerea acestor caracteristici ale grupului militar, cât și pentru atragerea celor mai buni tineri în armată, ca voluntari, se impune realizarea unui cadru juridic favorabil acestui mod de recrutare a personalului;

7) *solicitări ale societății civile românești de renunțare la conscripție* constituie un alt factor intern ce susține profesionalizarea armatei. Societatea civilă, prin diferitele sale organizații, a acționat concertat și consecvent pentru eliminarea serviciului militar obligatoriu;

8) *sporirea eficienței și eficacității acțiunilor militare* este un alt factor intern care solicită profesionalizarea armatei. În viitor, fără îndoială, va crește complexitatea ducerii acțiunilor de luptă datorită, în principal, dotării armatelor cu armament și aparatură ultrasofisticată; cibernetizării și matematizării câmpului de luptă; necesității ținerii sub control a dinamicii acțiunilor de luptă și diminuării șanselor desfășurării lor aleatoare etc. În aceste condiții, este absolut necesară prezența activă a profesioniștilor în armată, adică a unor specialiști caracterizați prin: competență înaltă; responsabilitate sporită și liber consimțită; spirit de corp (mândria că aparțin unui grup profesional recunoscut ca fiind util social).

La aceste determinări interne principale ale necesității accentuării profesionalizării armatei se adaugă și ***factorii (determinările) de natură externă***. Printre acestea un rol principal socotim că au următorii:

1) *integrarea României în Alianța Nord-Atlantică*. De aici decurg o multitudine de obligații și răspunderi pentru România, ca stat, dar și pentru armata sa. În scopul achitării responsabile și la nivelul așteptărilor partenerilor de responsabilități asumate prin dobândirea calității de membru NATO, pe lângă alte măsuri generale, se impun adoptate măsuri de modernizare a armatei naționale, astfel încât aceasta să devină, într-o perioadă de timp rezonabilă, compatibilă și interoperabilă cu armatele celorlalte state din Alianță. În acest context, o modalitate esențială o constituie creșterea gradului de profesionalizare a armatei naționale, prin adecvarea actelor normative, de organizare, pregătire și conducere a trupelor, la exigențele NATO, prin sporirea numărului militarilor profesioniști. De fapt, la misiunile pe care Alianța Nord-Atlantică le execută, în diferite regiuni ale lumii, toate țările membre nu trimit decât militari profesioniști, adică combatanți cu temeinice cunoștințe de specialitate, cu deprinderi și abilități de luptă verificate pe timpul executării a multor misiuni

complexe, cu un profund atașament față de grupul căruia aparțin și cu convingerea fermă că îndeplinesc misiuni legitime. Prin urmare, și țara noastră respectă, cu strictețe, această regulă. De altfel, România a trimis structuri militare proprii în Afghanistan și Irak, ca element component al coaliției multinaționale de luptă împotriva terorismului internațional, formate exclusiv din personal recrutat pe bază de voluntariat;

2) *aderarea României, la 1 ianuarie 2007, la Uniunea Europeană*, este un alt factor de natură externă care va conduce la accentuarea profesionalizării armatei noastre. Majoritatea statelor membre ale acestei Uniuni au renunțat sau urmează să renunțe la conscripție, ca modalitate de recrutare a unei părți a personalului militar. România, devenind membră a acestei uniuni de state, va trebui să treacă la recrutarea personalului armatei numai prin metoda voluntariatului, dacă dorește să se alinieze la standardele europene și să participe la realizarea măsurilor de apărare și securitate europene;

3) *participarea unor structuri militare românești la misiuni ale Alianței Nord-Atlantice, ale ONU și ale UE*. Ca membră NATO, țara noastră va trimite diverse structuri militare și diverși militari, peste hotare, să îndeplinească misiuni specifice acestei alianțe politico-militare și nu numai. Prin definiție, la astfel de misiuni sunt acceptați numai militari profesioniști. De asemenea, implicarea activă a României în soluționarea crizelor va face necesară trimiterea de structuri militare care să participe la executarea unor misiuni specifice sub egida ONU și OSCE;

4) *caracteristicile mediului de securitate regional, zonal și global* reprezintă un alt factor determinant de ordin extern al profesionalizării armatei. Configurația strategică planetară, regională și zonală care a urmat după încetarea confruntării Est-Vest pune statele lumii în fața altor riscuri și amenințări cărora trebuie să le facă față. Printre aceste riscuri și amenințări se află următoarele: răspândirea necontrolată a armelor de nimicire în

masă ; extinderea rețelelor crimei organizate (traficul de ființe umane, traficul de droguri, comerțul ilegal cu armament etc.); agresiunea contra sistemelor de informații ale statelor; terorismul internațional; dezvoltarea unei societăți cosmopolite, pe de o parte, și revenirea în unele zone ale lumii la origini (căutarea identității), pe de altă parte, ca o consecință a declinului marilor ideologii și trăsăturilor caracteristice ale șocului civilizațiilor. Ca membru NATO, România participă activ la acțiunile organizației de prevenire și diminuare a efectelor unor astfel de riscuri și amenințări. Dar eficacitatea participării este semnificativ dependentă de calitatea componentilor forțelor destinate îndeplinirii unor asemenea misiuni. Prin urmare, este necesară o accentuare a profesionalizării armatei și din acest motiv;

5) tratatele și convențiile internaționale privind reducerea efectivelor și a unor categorii de armament, la care România este parte. Țara noastră s-a angajat să reducă efectivele și anumite categorii de armament până la anumite limite. Este evident că aceste reduceri se cer, într-un fel, compensate printr-o calitate înaltă a personalului militar, adică prin profesioniști și prin înzestrarea cu mijloace de luptă moderne;

6) *transformările ce au loc în armatele statelor membre NATO*. Odată cu încheierea Războiului Rece, riscurile și amenințările din partea adversarului tradițional - țările membre ale Pactului de la Varșovia - au dispărut, locul lor fiind luat de altele, puternic solicitante (terorismul internațional, crima organizată, traficul ilegal de persoane, răspândirea necontrolată a armelor de nimicire în masă etc.). Pe de altă parte, necesitatea adecvării optime a obiectivelor Alianței Nord-Atlantice la actualele condiții politico-militare de pe continentul european, dar și din lume, la noile misiuni pe care această organizație și le-a asumat, pe plan regional și global, precum și la efectele revoluției tehnico-militare au determinat declanșarea și

derularea neîntreruptă a transformărilor în armatele statelor membre NATO.

La rândul lor, aceste transformări exercită o influență semnificativă asupra procesului similar ce se desfășoară în armatele țărilor care se integrează, acum, în Alianța Nord-Atlantică. Prin urmare, coordonatele și parametrii la care se produc actualele transformări în armatele statelor membre NATO își pun amprenta și asupra transformărilor din Armata României, îndeosebi pe dimensiunea profesionalizării instituției militare.

3.2. Impactul profesionalizării armatei asupra generării și regenerării structurilor militare ce participă la misiuni internaționale

Profesionalizarea armatei are un impact puternic asupra generării și regenerării structurilor ce participă la misiuni în afara țării. Un prim efect al impactului menționat îl reprezintă modificarea structurii armatei. Trecerea la armata de profesioniști antrenează, de obicei, un anumit număr de transformări structurale. Prima privește diminuarea volumului forțelor terestre, care sunt cele mai solicitate, pe o perioadă de timp îndelungat, să participe la misiuni internaționale sub egida NATO, ONU sau OSCE. Această primă transformare este concomitent cauză și efect: cauză, pentru că, dacă se suprimă conscripția, se prevede o reducere a nevoilor forțelor terestre și efect, întrucât creșterea constantă a bugetului per militar limitează în mod necesar nivelul teoretic al efectivelor. Această restricție se elimină prin înzestrarea forțelor terestre și nu numai cu echipamente și tehnică de luptă modernă, pe cât posibil de ultimă generație și prin asigurarea personalului calificat care să o deservească. A doua transformare a peisajului militar decurge direct din prima. Înlocuind oamenii cu mijloace de luptă perfecționate (modernizate sau noi), forțele terestre au ajuns la

practica din marină și aviație, folosirea unui număr redus de militari pe funcții riguros definite. În condițiile unei durate mari a luptelor (de regulă, șase luni) s-a constatat că sunt necesare rezerve capabile să-i înlocuiască pe cei care au luptat de la început, pentru a se menține eficacitatea acțiunilor de luptă la nivelul inițial, dar și pentru a acoperi pierderile umane și materiale produse. A treia transformare de structură rezidă într-o îmbătrânire a populației militare, ca urmare a creșterii proporției personalului de carieră și a trecerii la o armată cu o mare densitate tehnologică. Acest efect poate conduce în timp la apariția unor dificultăți în selecționarea celor care să compună structurile militare destinate executării unor misiuni în afara țării. O a patra modificare a structurii o constituie creșterea proporției reprezentanților categoriilor sociale defavorizate în armată. Persoanele din aceste categorii vor accepta, mult mai ușor decât ceilalți, condițiile oferite de armată la angajare. Dar, nu întotdeauna aceștia au și o pregătire școlară deosebită, care să fie puternic compatibilă cu cerințele activității din armată.

Un rol esențial îl are și efectul instituțional al impactului profesionalizării armatei asupra regenerării structurilor ce participă la misiuni în afara țării. Transformările cele mai subtile, dar și mai puțin percepute, sunt cele ce țin de însăși instituția militară. Armata, supusă presiunilor pieței muncii și culturii din ce în ce mai liberale, precum și progresului tehnic și tehnologic, tinde să evalueze totul din prisma câștigurilor și a pierderilor, renunțând la ceea ce avea specific (coeziune, simboluri, norme și valori proprii, tradiții, relații interpersonale apreciative etc.). O asemenea viziune tinde să-i facă pe militari să se simtă specialiști înainte de a fi soldați, deci de a-și defini rolul lor de o manieră îngustă și, prin urmare, de a fi mai puțin disponibili pentru alte sarcini care, în mod obișnuit, se execută în armată. De regulă, pe timpul îndeplinirii unor misiuni internaționale, militarii pot fi puși în situația să execute o gamă

sporită de sarcini, care nu mereu sunt specificate în fișa postului. De pildă, se pot executa sarcini cum ar fi: sprijin acordat refugiaților, separarea unor facțiuni rivale, asigurarea securității unor ONG-uri ce acționează în zonă, acordând asistență umanitară etc. În același timp, ei încep să se compare cu specialiștii, cu pregătire similară, din alte domenii și, ca urmare, să se simtă frustrați că nu sunt plătiți la fel de bine ca aceștia, uitând că ei lucrează într-o instituție publică, finanțată de contribuabili și nu într-una privată. De aici, plecări din sistem înainte de expirarea contractului, ceea ce creează dificultăți în menținerea capacității combative a respectivelor structuri militare.

În același timp, personalul militar profesionist suportă și presiunea familiei care își compară condițiile de viață cu familiile celor care lucrează în sectorul privat, care par a avea un nivel de trai superior și o mult mai mare stabilitate a domiciliului. Și, în acest context, se creează motivația necesară plecărilor timpurii din sistem a unor specialiști cu calificare înaltă. Consecința imediată a unor asemenea conduite o constituie afectarea capacității de luptă a structurilor militare din care fac parte cei care pleacă și dificultăți sporite în constituirea unei rezerve viabile.

Natura și conținutul raportului armată-societate reprezintă un alt efect al impactului profesionalizării armatei asupra regenerării structurilor angajate în misiuni internaționale. O armată de profesie poate conduce, în timp, la atenuarea semnificativă a spiritului de apărare al cetățenilor țării, la scăderea interesului pentru profesia de militar, la considerarea serviciului militar drept o profesie ca atâtea altele și, prin extensie, chiar a instituției militare, ca fiind asemenea oricărei alte „întreprinderi” din societate. Făcând din serviciul militar o profesie, percepția acestei instituții nu va mai fi, probabil, puternic pozitivă, cum este în prezent. De aceea, participarea la misiuni în exterior cu unele structuri militare

(concomitent cu îndeplinirea obligațiilor tradiționale) întărește și mai mult imaginea armatei, de instituție cu sarcini specifice, dar care își părăsește treptat, dar sigur, domeniul consacrat, apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a țării, pentru a îndeplini sarcini ce îi revin ca element constitutiv al unei alianțe politico-militare. În acest context, pot apărea disfuncționalități în recrutarea militarilor angajați pe bază de contract, care constituie componenta cea mai numeroasă a structurilor ce participă la misiuni internaționale, datorită diminuării motivației pentru profesia militară.

În concluzie, se poate afirma că profesionalizarea armatei, deși necesară, nu asigură o rezolvare completă și facilă a sarcinii constituirii de structuri militare ce participă la misiuni în afara țării. Rămâne de actualitate nevoia recrutării celor mai bune persoane pentru profesia militară, găsirea motivației adecvate acestui scop și convingerii lor să rămână în armată până la expirarea contractului. De asemenea, se impune soluționarea corespunzătoare a problemei rezervei umane constituită din voluntari, necesară atât la regenerarea forțelor ce participă la misiuni în afara statului român, cât și la mobilizare.

3.3. Regenerarea structurilor militare românești ce participă la misiuni în afara țării și percepția ei în societate

Regenerarea structurilor militare ce participă la misiuni în afara teritoriului național, ca proces complex, de durată, voluntar, obligatoriu și conștient, este percepută de populația țării în mod diferit. Aceasta dintr-o serie de motive, printre care principale, prin implicațiile lor sociale, psihosociale, militare, economice, par a fi următoarele:

a) *trecerea de la armata de masă*, când recrutarea militarilor în termen se făcea prin conscripție, *la armata de profesioniști*, fondată pe voluntariat. Atât timp cât toți tinerii efectuau serviciul militar, relațiile lor cu instituția militară erau

întemeiate pe o cunoaștere a acesteia din contactul direct, din activitățile specifice și complementare la care erau participanți activi, din formarea de cunoștințe, deprinderi și priceperi de luptă, prin instrucția militară generală și de specialitate, prin antrenamente și aplicații tactice în teren, prin tragerile cu armamentul de infanterie și cu tehnica de luptă din înzestrarea unității, dar și a unei conduite civice, caracterizată prin spirit de ordine și disciplină, atașament față de valorile militare, atitudine patriotică, respectul legii. Practic, serviciul militar, pe lângă formarea tânărului ca luptător și cetățean, contribuia și la maturizarea socială a acestuia, la pregătirea lui pentru viață, devenind cu timpul un reper semnificativ pentru cel care a efectuat serviciul militar. Astăzi, când tendința este de renunțare la serviciul militar obligatoriu și trecerea la voluntariat -până în 2007- toate aspectele relaționale dintre tânăr și instituția militară menționate anterior sunt cunoscute în mod direct doar de un număr tot mai restrâns de persoane apte pentru executarea serviciului sub drapel. Cu timpul va scădea simțitor numărul celor care au efectuat serviciul militar și pot să constituie o rezervă pentru cazurile de crize sau de război. Totodată, diminuarea semnificativă a numărului celor ce au fost în contact direct cu armata, ca membri ai acesteia, va face ca să se asiste la o scădere drastică a încrederii populației în această instituție. Ca urmare, este plauzibil să se asiste la o sporire a dificultăților de recrutare a efectivului necesar pentru acoperirea nevoilor de personal militar și civil al unităților militare. La aceasta se va adăuga impactul factorului demografic aflat într-o continuă și accentuată scădere în ultimii 15 ani;

b) *natura, conținutul și, mai ales, locul de executare a unor misiuni de către structuri militare românești*. În percepția și memoria colectivă a societății românești, armata este instituția destinată să apere țara, la nevoie, împotriva oricărei agresiuni externe. De fapt, menirea tradițională a armatei este

să apere suveranitatea și independența, integritatea și unitatea teritorială a statului de oricine ar încerca să atenteze, prin agresiune militară, și nu numai, la aceste valori fundamentale.

După 1989, structuri militare românești au fost trimise să execute diferite misiuni în afara teritoriului național. În prezent, România, ca stat membru NATO, își va spori participarea activă la rezolvarea crizelor, ca și rolul de contributor de securitate în regiune și în lume.

Ca atare, forțe militare românești vor fi tot mai frecvent angajate în îndeplinirea de misiuni în afara statului național. Această participare este percepută diferit de populația țării, comparativ cu executarea misiunilor tradiționale. Este posibil ca această percepție să nu fie una favorabilă implicării României în efectuarea de misiuni în afara spațiului național și al statelor membre NATO. De altfel, în timpul crizei ostaticilor jurnaliști români, din aprilie – iunie 2005, reprezentanți ai unor organizații ale societății civile și nu numai au cerut retragerea trupelor noastre din coaliția militară internațională din Irak.

De altfel, și rezultatele unor sondaje de opinie în rândul unor eșantioane reprezentative de persoane din țara noastră indică o atitudine negativă a celor intervievați în ceea ce privește participarea cu efective militare românești în teatrul de operații din Irak¹⁶. Astfel, peste 80% dintre cei chestionați au fost împotriva participării României cu structuri militare la coaliția militară internațională din Irak;

c) *motivația participării militarilor români la executarea de misiuni în afara teritoriului național*. Este de domeniul evidenței că militarii și personalul civil din Armata României, care participă la misiuni în afara țării o fac, în principal, din motive financiare și mai puțin din alte rațiuni. De altfel, aceasta și este percepția populației referitoare la motivele prioritare ale celor care se angajează ca militari cu contract și

personal civil pentru a participa la misiuni în diferite teatre de operații din lume;

d) *trecerea la armata de profesioniști* face ca percepția acestei instituții de către populația țării noastre să fie complet diferită de cea a armatei de masă.

Armata de profesioniști, ca instituție fondată pe bază de voluntariat, este asimilată cu orice altă organizație constituită în vederea atingerii unui scop anume și care atrage personal printr-o gamă variată de procedee, dar mai ales prin mijloace financiare și acordarea unor facilități fiscale și nu numai. Ea nu mai apare ca o instituție profund legată, potrivit tradiției, de îndeplinirea unor sarcini cu o semnificație socială anume, cu idealuri și aspirații naționale, cu așteptări recunoscute social, ci ca o organizație de profesioniști în domeniul militar, ce își propune drept scop îndeplinirea unor activități cerute expres de cel care plătește angajarea la respectiva misiune.

Altfel spus, dispar caracteristicile naționale ale angajării la executarea unor misiuni cu caracter militar. Acum, se participă cu structuri militare la îndeplinirea de misiuni peste hotare ce-și propun apărarea și promovarea unor valori, care deși nu sunt diferite de ale noastre ca popor, nu ne afectează direct identitatea și cultura națională. În același timp, populația începe să perceapă faptul că realizarea și prezervarea unor interese naționale, acum, se face și în afara teritoriului statului român, prin trimiterea unor structuri militare să execute diverse misiuni, în conformitate cu prevederile articolului 2 al Legii 42/2004.

O altă percepție socială pe cale de consolidare este aceea că, acum, „chemarea la oaste” se face diferit de anii anteriori, iar eforturile de generare și, mai ales, de regenerare nu mai afectează direct întregul segment al populației apte de executarea serviciului militar, ci doar pe cei care se angajează voluntar în armată ca militari de carieră (ofițeri, subofițeri și maiștri militari) și militari angajați pe bază de contract. Prin

¹⁶ Ziarul „Evenimentul zilei”, din 26.03.2003.

urmare, procesul regenerării nu mai este simțit direct de un număr semnificativ de persoane și, implicit, de numeroase familii. În acest context, chiar percepția implicării active a României în îndeplinirea unor misiuni internaționale sub egida NATO și/sau ONU și OSCE este alta decât cea tradițională. În prezent, participarea țării noastre la acțiuni în diferite teatre de operații nu mai este percepută ca un pericol grav la adresa securității personale, a grupului din care un individ sau altul face parte sau a țării.

Practic, executarea de misiuni internaționale a unor structuri militare românești este văzută de populație ca o îndeplinire a obligațiilor pe care statul român și le-a asumat, fie în calitatea sa de membru NATO, fie prin tratate bilaterale și care revin exclusiv celor care sunt militari de profesie sau civili care lucrează în armată. Altfel spus, participarea României, cu diferite structuri militare la misiuni în afara frontierelor naționale este considerată obligația armatei, și nu a celorlalți cetățeni. De aceea, nici regenerarea acestor structuri, adică completarea lor cu personal civil și militar devenit indisponibil în urma misiunii, nu este percepută ca afectând întreaga populație aptă de serviciul militar. Totul este văzut, acum, ca o activitate normală, prestată de persoane și structuri specializate în ducerea de acțiuni militare sau nonmilitare, mai ales în ultimul timp. Într-un fel, regenerarea structurilor militare care au executat misiuni peste hotarele țării este văzută de cei neimplicați în acest proces ca o activitate strict profesionalizată și specifică unor organizații competente în domeniu. Practic, se poate vorbi de o îndepărtare a populației țării de efectele directe ale acestei activități complexe, rămânând contactul indirect, prin calitatea de contribuabil a fiecărui cetățean. De aceea, interesul și implicarea oamenilor în această activitate este din ce în ce mai redusă, totul revenind doar organelor statului cu atribuții în domeniu și celor angajați în armată, ca personal militar și civil.

Concluzii

Astăzi, contribuția României la soluționarea crizelor și conflictelor, precum și la generarea securității în regiune și în lume a sporit semnificativ, atât datorită statutului său de stat membru NATO, cât și al aderării la 1 ianuarie 2007 la Uniunea Europeană. De aceea, prezența unor structuri militare românești angajate în executarea unor misiuni peste hotarele naționale, în diferite teatre de operații, este ceva firesc. În acest context, se asistă la o modificare substanțială a percepției sociale asupra serviciului militar și a participării unor structuri militare românești la promovarea și apărarea intereselor naționale dincolo de frontierele statului nostru.

În mod normal, structurile militare ce îndeplinesc misiuni în afara spațiului statului român, după plecarea din teatrul de operații, trebuie să se refacă sau, în termeni de specialitate, să se regenereze atât sub aspect uman, cât și material. Resursele umane regenerate provin din rândul voluntarilor. Prin urmare, nu toată populația aptă pentru serviciul militar este afectată de acest proces. Acest lucru face ca și percepția socială asupra regenerării umane și nu numai să fie, astăzi, diferită în sânul societății românești față de trecut, când serviciul militar era obligatoriu.

Profesionalizarea Armatei României are un impact semnificativ asupra percepției sociale privind activitățile specifice acestei instituții a statului. De fapt, reducerea numărului celor care trec prin armată în vederea efectuării serviciului militar determină ca, în timp, relația populației cu instituția militară să devină nu una de referință, ci una oarecare, în sensul că nu îi afectează decât pe cei interesați.

În alți termeni, majoritatea populației nu mai percepe serviciul militar ca pe o datorie de onoare, ca pe o perioadă de referință a vieții personale, ci ca pe una obișnuită, în care doar cei doritori pot deveni militari pentru un timp determinat sau

nu. De aceea, implicarea activă a României, în plan militar, în diferite teatre de operații nu mai este percepută ca un pericol real pentru cetățenii țării și nici ca o obligație de efectuare a serviciului militar.

În concluzie, profesionalizarea armatei face ca percepția socială a serviciului militar să se transforme profund față de ceea ce era pe timpul conscripției. Acum, angajarea în armată, ca personal militar și civil, este opțiunea liberă a fiecărui cetățean apt pentru serviciul militar.

La fel stau lucrurile și cu procesul de regenerare a structurilor militare ce participă la misiuni în afara statului român. Acesta va fi resimțit doar de structurile administrative ale armatei, în sarcina cărora intră asemenea activități, de personalul din armată-militar și civil și de cel din rezerva necesară regenerării.

Bibliografie

1. Anexă la Ordinul de misiune pentru participarea Batalionului 2 Infanterie la „Faza a IV-a” de stabilizare și reconstrucție în cadrul Operației Antica Babilonia.
2. *Armée canadienne*, <http://www.army.force.gc.ca/lf/Francais/5>
3. Col. Daniel BENJAMIN, *Etudes de Buts et de Valeurs (Revitalisation de la Réserve terrestre)*, <http://198.231.6912/pepers/nssc6/Benjamin.htm-239k>
4. Gl. dr. Eugen BĂDĂLAN, *Analiza stării structurilor militare*, <http://www.presamil.ro/OM/2005/11/OM%20nr.211.htm>
5. Idem, **Sensul transformării**, București, Editura Militară, 2005
6. http://www.nato.int/docu/stanag/aap006/fr_f_c.pdf
7. *** **Generarea și regenerarea forțelor Armatei României**, București, Editura UNAp, 2004
8. *Obiectivul nostru - o armată de profesioniști*, <http://www.presamil.ro/OM/2005/08>
9. *Operation in Irak. Lessons for the Future*, <http://www.Globalsecurity.org/military/library/rapport/2003/iraq-aps.lessonsukmod.dec03chap1.htm>
10. *O primă întâlnire cu presa*, <http://www.presamil.ro/OM2005/11>
11. Francois HEISERBOURG, *Quel rôle mondial pour l'Europe*, <http://www.fr.strategie.org/barreFRS/publications/archives.PointFlas h/iraq-bataille-bagdad-20030408.php>
12. Gl. prof. univ. dr. Mircea MUREȘAN, *Globalizare, integrare, dezvoltare - pilonii unei lumi durabile*, în revista *Impact Strategic* nr.1/2005.
13. Col. prof. univ. dr. Gheorghe UDEANU (coord.), **Fundamentele acțiunii militare întrunite cu caracter național și multinațional**, București, Editura AISM, 2003.

14. Mihai ROIBU, Marius BUSOI, Mihăiță CIOCAN,
Teoria managementului resurselor în situații de criză sau conflictuale, București, Editura ARS DOCENDI, 2003.

15. Gl. bg. (r) prof. univ. Costică ȚENU și col.(r)
prof. univ. Lucian STÂNCILĂ (coord.), **Arta militară în actualitate**, București, Editura UNAp, 2004.

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE
„CAROL I”

Redactor: Corina VLADU
Tehnoredactor: Mirela ATANASIU

Bun de tipar: 19.12.2005
Hârtie: A3 Format: A5
Coli de tipar: 2.625 Coli editură: 1.3125

Lucrarea conține 42de pagini
Tipografia Universității Naționale de Apărare „Carol I”

CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

Șoseaua Pandurilor, nr. 68-72, sector 5, București
Telefon: (021) 319.56.49
Fax: (021) 319.55.93
E-mail: cssas@unap.ro
Adresă web: <http://cssas.unap.ro>

B. 141/122

C 382/2005